

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 02-11-2021 r.

Marcin Wiącek

IX.517.2699.2020.KWa/JN

Pan

gen. Jacek Kitliński

Dyrektor Generalny

Służby Więziennej

Szanowny Panie Dyrektorze,

problematyka korzystania przez osoby pozbawione wolności z samoinkasujących aparatów telefonicznych jest częstym przedmiotem wniosków wpływających do Rzecznika Praw Obywatelskich.

Wyniki postępowań wyjaśniających, prowadzonych w Biurze RPO w tych sprawach, dowodzą, że dyrektorzy jednostek penitencjarnych w różny sposób interpretują § 24 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności oraz § 28 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2016 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania. Przepisy te stanowią, że co do zasady skazany/tymczasowo aresztowany może skorzystać z samoinkasującego aparatu telefonicznego jeden raz w ciągu dnia. Czas korzystania z aparatu telefonicznego, z wyłączeniem rozmów z podmiotami o których mowa w art. 8 § 3 k.k.w. (w przypadku skazanych) oraz art. 215 § 1 k.k.w. (w przypadku tymczasowo aresztowanych), jednorazowo nie może natomiast przekraczać 5 minut.

Prawodawca wskazał również, że w uzasadnionych przypadkach dyrektor może zezwolić na przeprowadzenie dodatkowej rozmowy. Ta dyrektywa jest podstawą do oceny przez dyrektorów jednostek penitencjarnych, że osadzony korzystając z aparatu telefonicznego może wykonać jedynie jedną próbę połączenia oraz przeprowadzić jedną rozmowę.

W ww. rozporządzeniach posłużono się zwrotem ”korzystanie z samoinkasującego aparatu telefonicznego”, jednak nie zdefiniowano go, co jest powodem różnej interpretacji wskazanych przepisów. Określono jedynie częstotliwość i czas korzystania z tego urządzenia. Wprowadzono jednocześnie ograniczenie, że przeprowadzenie dodatkowej rozmowy wymaga zgody dyrektora jednostki. Wnikliwa analiza przepisów pozwala jednak sądzić, iż decyzja dyrektora ma dotyczyć wydania osadzonemu zezwolenia na ponowne (dodatkowe) w ciągu dnia skorzystanie z aparatu telefonicznego, a nie na przeprowadzenie drugiej rozmowy, realizowanej w określonym limicie czasu. Przywołane przepisy nie zawierają bowiem zapisu, który wprost wskazywałby, że w trakcie korzystania z aparatu telefonicznego w ramach przysługującego limitu czasu można przeprowadzić tylko jedną rozmowę telefoniczną.

Mając na uwadze cele kary pozbawienia wolności oraz prawo osób pozbawionych wolności do życia prywatnego i rodzinnego, należy podnieść znaczenie wykładni celowościowej omawianych przepisów. Korzystanie z aparatu telefonicznego służy przede wszystkim zapewnieniu możliwości utrzymania kontaktu ze światem zewnętrznym, samodzielnego załatwiania spraw urzędowych. Z punktu widzenia organizacji pracy Służby Więziennej nie ma znaczenia czy osadzony będzie prowadził przez 5 minut jedną rozmowę, np. z osobą bliską, czy wykona kilka połączeń telefonicznych i w tym czasie przeprowadzi rozmowę z członkiem rodziny oraz załatwi sprawę w urzędzie.

W myśl art. 105b § 1 k.k.w. skazany ma prawo korzystać z samoinkasującego aparatu telefonicznego na własny koszt lub na koszt rozmówcy. Ma też prawo wykorzystania całego przysługującego mu limitu czasu na korzystanie z aparatu telefonicznego, niezależnie – jak należy sądzić - czy w tym czasie wykona jedno bądź kilka połączeń telefonicznych. Całkowitym zaprzeczeniem tego prawa jest zapis porządku wewnętrznego w Zakładzie Karnym w Wołowie¹, który przewiduje, że nawet nieudana próba połączenia telefonicznego traktowana jest jako korzystanie z aparatu telefonicznego jeden raz w ciągu dnia. Taka regulacja *de facto* prowadzi do ograniczenia przedmiotowego prawa osadzonych. Problem ten Rzecznik Praw Obywatelskich sygnalizował już wcześniej, w wystąpieniu z dnia 26 lipca

¹ Zarządzenie wewnętrzne nr 3/2020 Dyrektora Zakładu Karnego w Wołowie z dnia 25 lutego 2020 r. w sprawie porządku wewnętrznego w ZK w Wołowie, rozdział XVIII par. 26 pkt 7.

2017 r.². Zwrócił się wówczas do Pana Dyrektora z prośbą o szczegółowe odniesienie się do podniesionych kwestii oraz o poinformowanie o podjętych w sprawie działaniach. W nadesłanej odpowiedzi³ przedstawione przez Rzecznika postulaty nie zostały zakwestionowane, a dyrektorzy okręgowi Służby Więziennej zostali zobowiązani do zapoznania się z przedmiotowym wystąpieniem Rzecznika.

Pragnę podnieść, że ponowny przegląd zapisów porządków wewnętrznych prowadzi do wniosku, iż tylko w nielicznych jednostkach penitencjarnych osadzony może w wyznaczonym czasie dokonać kilku połączeń i przeprowadzić więcej niż jedną rozmowę telefoniczną. Przykładem może być porządek wewnętrzny w Zakładzie Karnym w Kłodzku, który stanowi, że łączny czas korzystania z aparatu telefonicznego nie może przekraczać 5 minut, bez względu na liczbę wykonywanych rozmów. Także Dyrektorzy Aresztu Śledczego w Suwałkach, Zakładu Karnego w Raciborzu, Zakładu Karnego w Czerwonym Borze oraz Zakładu Karnego w Wadowicach dopuścili możliwość przeprowadzenia przez osadzonych więcej niż jednej rozmowy telefonicznej w ramach przysługującego limitu czasowego. Tak rozumiana realizacja prawa do korzystania z aparatu telefonicznego jeden raz w ciągu dnia – z możliwością wykorzystania całego limitu czasu i przeprowadzenia nawet kilku rozmów telefonicznych - daje większą szansę na realne korzystanie z prawa przyznanego osobom pozbawionym wolności na mocy obowiązujących regulacji prawnych. Ma to szczególne znaczenie dla osadzonych, którzy ze względów organizacyjnych mogą korzystać z aparatu telefonicznego rzadziej niż każdego dnia.

W związku z powyższym, na podstawie art. 16 ust 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 627), zwracam się do Pana Dyrektora Generalnego z uprzejmą prośbą o podjęcie działań mających na celu zagwarantowanie osobom pozbawionym wolności możliwości wykorzystania całego limitu czasu podczas korzystania z aparatu telefonicznego i przeprowadzenia w tym czasie więcej niż jednej rozmowy telefonicznej.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

² Wystąpienie generalne z dnia 26 lipca 2017 r., IX.517.1709.2016.JN.

³ Pismo z dnia 20 czerwca 2018 r., BP.055.2.2018.MR.

/-podpisano elektronicznie/